

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՐՈՐԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան վեցամսեայ
և Պոլսի համար 6 մեկիս 3 մեկ
Գումարաց » 7 » 3 1/2 »

10
ՓԱՐՍՅ

ՕՐԱԳԵՐ

10
ՓԱՐՍՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔի գերաբերեալ որ եւ է
համակ եւ գրութեան պատճառով ուղղել
ու ճշգրտել խմբագիր Կ. Պօլիս Մեր-
ճակ շարքը Բաշտի Է. Խան երկրորդ
թիւ 19:

Direction du journal arménien
HAIRÉNIK CONSTANTINOPLE
Mérđjan Ruchdi öffendi Han No-49

ԱՂԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Gerant-Responsable
M. MELEKIAN

ԱՂԳ. — Երեք օր ետքը փոփոխած «Հայրենիք»ի իւրաքանչիւր թերթը յետ այսօրիկ 20 փարայի պիտի վաճառուի:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՓԵՐՈՐԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 2208

ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ

29 ՅՈՒՆԻՍԻՐ 1887 (Ն.Տ.) 10 ՓԵՏՐՎԱՐ

ԱՂԳԱՅԻՆ

«ԱՐԵՒԵԼԵՔ»Ի ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ

Նոր տարին 12 օր անցնելէն
յետոյ, Արեւելք կը յիշէ թէ
մոռցած է զբիւլ իւր չորրորդ-
տարին թեւակոխելուն առթիւ
խմբագրական մը: ուստի կը փու-
թայ զայդ պարագայ կատարել և
այդ առթիւ ևս ինքզինքը կը
գովէ և կը փառաբանէ:

Գիտէ ընթերցասէր հասարա-
կութիւնն թէ Արեւելք տարւոյն
մէջ միշտ առեւթ կ'որոնէ և կը պահէ
ինքզինքը գովելու, ինքզինքին
մեծ կարեւորութիւն տալու և
իւր առաջին մատուցած ծառ-
կային ծառայութիւնները թաւե-
լու: Ուրիշ յատկութիւն մ'ալ
ունի Արեւելք, այն է գոռոզու-
թիւն: Բնաւ չզիջանիւր ազգային
ուրիշ թերթերու անունը տալ,
անոնց գիտողութեանց կամ քնն-
նադատութեանց ուղղակի պա-
տասխանել, այնպէս որ միայն
Արեւելք կարգադրող անձ մը բը-
նականաբար պիտի հաւատայ թէ
Արեւելքէ դատ ուրիշ թերթ չը
կայ Ազգին մէջ:

Այսքան անձնագովութիւն և
այսքան գոռոզութիւն ունեցող
թերթ մը զարմանալի է որ ուրիշ
ուսումնականաց կամ վարժապե-
տաց ոմանց պատահաբար ցոյց
տուած անձնագովութիւնն ու գո-
ռոզութիւնն Արեւելքի վարչու-
թեան անդամաց ջիւղերուն կը
զաչի, և չի վարանիւր պարսաւել
զանոնք, առանց տեսնելու իւր
աչքին դերանը, այլոց աչքին
չեղը կը տեսնէ:

Մինչեւ ցարդ Արեւելք ազ-
գային առաջնակարգ թերթ կան-
ուանէր զինքը, որով իւր գոռո-
զութիւնը կը սահմանափակէր ազ-
գային շրջանակին մէջ: Այս ան-
գամ Արեւելք նեղ կը գտնէ այդ
շրջանակն և կը մտաբերէ զայն
աւելի ընդարձակել, ինքզինքը
բազմաթիւութեան կը գնէ ի Պօլիս
հրատարակեալ համայն լրագը-
րութեան հետ, բոլոր Եւրոպա-
կան, Թրքական, Յունական թեր-
թերու հետ, և ամենէն գոռու-
րէն աշխատութեան, հետեւա-
բար և ամենէն աւելի կարեւո-

րութիւն ունենալու աստիճանի
մէջ կը ներկայէ զինքը, որպէս զի
Հայ Ազգը համընայ և գնահատէ
իւր արժանիքը, և ըստ այնմ զին-
քը վարձատրէ:

Կրէ Արեւելք, «Բերայի և
Ղալաթիոյ Ֆրանսերէն և Անգլի-
քէն լրագրաց խմբագրութիւնը
չառ աւելի զիւրին է մերինն, զի
անոնց պարտականութեան ինն-
տանիւրդն Եւրոպայի Ֆրանսե-
քէն և Անգլիքէն թերթերու
պարզ աշտատուութիւնէ կը բազ-
կանայ... այդ մեծագիւր լրա-
գրաց մէջ օրն հազիւ երկու սիւ-
նակ խմբագրական ձեռագիր
նիւթ կրնայ գտնուիլ... իսկ Ա-
րեւելքի պէս թերթի մը ամբողջ
նիւթերը ձեռագիր են, և ուր
խմբագրական չեն, օտար լրա-
գրերէ թարգմանուած կամ հա-
մառօտուած են»:

Բայց Արեւելք կը մոռնայ թէ
այդ երկու սիւնակ խմբագրա-
կանները կ'արժեն ամբողջ թեր-
թը զորս ինքն Արեւելք ևս չառ
անգամ կը թարգմանէ, և եր-
բեմն ալ «Քաղաքական Ցեսու-
թիւն» անորոշ վերնագրին ներ-
քեւ իրերու իւր խմբագրականը
կը հրամայէ իւր այն կարգի ըն-
թերցողաց, որք լեւանթ կամ
Մօսկովէօր կարդալու հետամը-
տութիւն կամ կարողութիւն
չունին: Կը մոռնայ նաեւ այդ
թերթերուն տուած տեղական
լուրերն, զորս յատուկ լրագրե-
րէն կը քաղեն, ի բաց առեալ
Թուրքերէն թերթերէն թարգ-
մանուածները: և Արեւելք չի
կրնար չլիտնալ թէ Թուրքերէն
ի Ֆրանսերէն կամ յԱնգլիքէն
թարգմանութիւնը ո՛րչափ գըժ-
ուար են: Արդ Արեւելք իրա-
ւունք ունի միայն թարգմանու-
թեան գոռուարութիւնն առար-
կելու: զի այդ ընդարձակ թեր-
թը Ֆրանսերէն, Անգլիքէն և
Թուրքերէն հրատարակեալ թեր-
թերէ թարգմանուած նիւթերով
կարելի է ընուլ: Եթէ թարգմա-
նիչք անկարող են, կամ «բա-
ռարան ի ձեռքն» միայն կրնան
թարգմանել, այդ տարժանիքի
աշխատութիւն է, և յայնժամ
Արեւելք իրաւունք կ'ունենայ
այդ մասին յայտարարելու թէ
մեծ աշխատութեան կը կարօտի
իւր հրատարակութիւն:

Արեւելք ինքզինքն ի Պօլիս

հրատարակեալ Եւրոպական թեր-
թերէն գերադաս նկատելէն յե-
տոյ ի հարկէ իւր այդ բարձրու-
թենէն բնաւ չխոնարհիր և Հայ-
րենիքին խօսքն անգամ չուզեր
ընել, նկատելով թէ անոր հա-
մառօտութիւնն ընդ Արեւելքի
նոյնն է, ինչ որ է մակոյցի մը
զբաժանորի մը քով: Միայն թէ
այս մակոյցի թօրիկակիր տեսա-
կէն է, զոր Արեւելքի գորողու-
թիւնը չի ներքեր խոստովանիլ,
այլ միայն լուի մեծիկ անոր առ-
ջնէն խօսք կուտայ միշտ, միշտ,
միշտ, և եթէ երբեմն կանգ-
կառնու և թնդանթ մը կ'ար-
ձակէ անոր, բայց ըստ որում
լաւ նշան առնելու յատկութեան
ալ զուրկ է, չի կրնար փաստել
այդ մակոյցին, որ գարձեալ կը
չարունակէ իւր հետամտութիւնն
Արեւելքի ազգայնաւ ուղղու-
թիւնն հարածելու և հարուածե-
լու մասին: Փորձագիր Հայրենի-
քը մի քանի յայտնականներ տա-
րած է մեծագիւր Արեւելքի գէմ-
այքան ինչ յիշատակութիւն
բաւ է, ասկէ աւելին անձնա-
գովութեան կը տանի զմեզ:

Արեւելք ինքզինքը բազմա-
թիւութեան կը գնէ նաեւ Հայա-
տաւ և Թրքաբարբառ թերթե-
րու հետ: Անտարակոյց կ'ախար-
կէ ճէրմայի Շարդիլէն, զի այս
թերթ իւր ընդարձակ ծառա-
լովը, մանաւանդ ընդարձակ
պարտականութեամբը Արեւել-
քի հաւատարմ գուցէ աւելի (ի
հարկէ ոչ այժման 20 փարայի
գնոյն հետ բազմաթիւութեան) տա-
րածմամբ բնական անոյեան մ'է
Արեւելքի: Արեւելք կ'ըսէ թէ
այդ թերթը կամ ատոր նման
միւս «Հայատաւ և Թրքաբար-
բառ թերթերը մեծ գիւրութիւն
մ'ունին» ներքին և քաղաքական
լուրերն ըստ մեծի մասին Թուր-
քերէն թերթերէն արտատուելով
նոյնութեամբ: Արեւելք մեծ ա-
նիւրաւութիւն մը կ'ընէ ընդդէմ
այս լրագրաց, որոց պարու-
նակութիւնն ըստ մեծի մա-
սին Եւրոպական թերթերէ քաղ-
եալ է, և յայտնի է թէ, Ֆրան-
սերէնէն ի Թուրքերէն թարգմա-
նութիւնն որչափ առաւել գըժ-
ուարին է քան ի Հայերէն թարգ-
մանութիւնն, որ բառ առ բառ
և տող առ տող կը հետեւի բնա-
գրին:

Արեւելք չի խնայէր նաեւ
գաղտնաժողով ապտակ մ իջե-
ցնել 35 ամեայ Մասիս լրագրին,
որոյ տեղը բռնած է և անոր
հացը կ'ուտէ, - բնելով թէ «ըն-
թերցասիրութեան այժման վի-
ճակին մէջ կարելի չէր Արեւել-
քէ աւելի կատարեալ թերթ մ'
ունենալ» ակնարկէ, չի չելով
թէ ցայսօր Արեւելքի տեղը
բռնող ազգային լրագիրը Արե-
ւելքէն աւելի կատարեալ չէին
կրցած լինել, ԸՆԴՀԱՆՍՈՒՄՆ:

Արեւելքցիք միայն իրենց
թերթին ծառային զմայլած կե-
րեւին: Կրնան ըսել թէ ցայսօր
Արեւելքի նման մեծագիւր հայա-
բարբառ թերթ մը ունեցած չէր
ազգը, ուրիշ: Մասիսի վերջին
տարիննուր զլուսաւոր խմբագիրն
էր Քէչեան Էֆէնտի, որ նոյնպէս
այժմ զլուսաւոր խմբագիրն է Ա-
րեւելքի: ուրիշ ո՞վ ունին: Մերթ-
նիչ մեթ Յ. Եռասփեան է-
ֆէնտին ուսումնական նիւթոց
վրայ հաւաքածոյներ կը հրատա-
րակէ, և երբեմն ալ Արիփար է-
ֆէնտին իւր Օրուան կեանքերը,
զորս Արեւելքի վարչութիւնն այ-
ժմ արտաբնեց իւր թերթէն,
գէթ այս խոհամութիւնն ունե-
ցաւ, և Մասիս շարժաթերթին
անոր տեղ տահմանեց: Քէչեան
պիտի գրէ քաղաքական տեսու-
թիւն, ազգային տեսութիւն,
պիտի թարգմանէ քաղաքական
լուրեր, և անոնց տպագրական
փոքրնքն եւս սրբագրելու ծա-
մանակ պիտի ունենայ: ուստի ի
հարկէ երբեմն պարզ հաւաքա-
ծոյներով պիտի շատանայ, եր-
բեմն մէկ բանի վրայ հինգ ան-
գամ պիտի պարտաւորի գրել,
ինչպէս ըրաւ Հիւանդամոցի վե-
րաշխութեան ինքզինքն վրայ:
որով այնքան ձանձրացած էր
Մանգումէն, որ չընեղեց մեր մի
անգամ գրելուն իսկ: Բաց ա-
նոնցով, Քէչեանի խմբագրական-
ներն ի Մասիս կան և ունինք
ի ձեռքն, որք անհուն տարբե-
րութիւն ունին Արեւելքի խըժ-
բագրականներուն ոգիէն, ինչ-
պէս կարելի է գրել ոչգրան
կաշկանդուած: Բաց ասկէ Մա-
սիս զլուսաւոր ուղղութիւն մ'ու-
նէր, որ ոչ միայն կը պահիսի Արե-
ւելքի քով, այլ և անոր հակա-
ռակն ի գործ կը դրուի: Մասիս
երբեք չէր խոնարհէր Ռուսական

ազդեցութեանս. Ուրեմն իւր թիւ-
նեան էֆէնտի իւր Մասնաւոր ա-
ռաւել օգտակար էր Աղլին,
քան մի քանի Օրթոդոքսներ իր-
տասարդք իրենց Արեւելքով:
Մասնաւոր առաւել ազատ խմա-
դրականներ կը պարունակէր ազ-
գային խնդրոց վրայ, քան Արե-
ւելք:

Ուրիշ անգամ ըսած ենք, այ-
ժմ նորէն կը կրկնենք. մեր
վարժարանաց մէջ Յրանսերէն
և Թուրքերէն լեզուաց ուսումը
գիւրացած է. անկէ ելնող պա-
տանիք և երկտասարդք Յրան-
սերէն և Թուրքերէն թերթեր
կարդալու միտում ունին. զի թէ
չատ կ'ստանան լուրերը զորս ազ-
գային թերթերը կամ նոյն երե-
կոյն կամ հետեւեալ առաւօ-
տուն, թարգմանելով կամ հա-
մառօտելով անոնցմէ (ըստ խոս-
տովանութեան Արեւելքի), պի-
տի տային. և թէ՛ վարժութիւն-
նին կ'ընդարձակեն նոյն լեզուաց
մէջ, որք իրենց օգտակար է իւ-
րեւ հացի խնդիր, ըստ վարդա-
պետութեան Արեւելքի:

(Մանգեստր վաղը)
Փ.

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

ԴԻՄԱԿԱՌԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ

Ի Նստատ

ԱԶԳԱՆՈՒԵՐ ՀԱՅՈՒՀԱՅ ԸՆԿ.

Ի ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱ

5/17 Փետր. 1887 Հինգշաբթի գիշեր

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՄԱՍՆԱՌՈՒՄԲ

ՆԱԽԱԳԱՀ. — Վսեմ. Տատեան Յա-
րութիւն էֆ. (Խորհրդական Ար-
տաքին Գործոց պաշտօնատան):
ԴԵՐ-ՆԱԽԱԳԱՀ. — Սարգիս էֆ. Ա-
զարեկեան:
ԳԱՆՁԱՊԵՏ — Մարտոտ Սեպուհ էֆ.
ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ — Փափաղեան Լեւոն էֆ.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Պէրֆիլէի նախորդ կառավա-
րիչ Խալիլ պէյ՝ Վանայ կուսա-
կալ անուանեցաւ Բումէլի Պէյ-
լէրպէյութեան աստիճանաւ:

Վճռաբեկ ատենի անգամ
Բիզա պէյ՝ նոյն ատենին ընդհա-
նուր դատախազ անուանեցաւ-
Պալայի աստիճանաւ:

Տրոց վարչութեան կրօնա-
կան գործոց տնօրէն Էօմէր Հիլմի
էֆ.՝ վճռաբեկ ատենին անգամ
անուանեցաւ:

—Վեհ. Սուլթանը Պաղտատի
կուսակալ Մուսթաֆա Ասըմ
փաշայի Օսմանիէ ահաւակու
պատուանշան, Կիւրտի Մէտրա-
պօլիտ Դիմախնոս Սըրազանի Բ.
կարգի Մէճիտիէ՝ և Սաղըլի մետ-
րապօլիտ Էմրոսիտ Սըրազանի Գ.
կարգի Մէճիտիէ պատուանշան
չնորհեց:

—Ինչպէս երէկ ծանուցած
էինք, Պուլիարիոյ երկու կու-

սակցութեանց պատուիրակներն
այսօր Բ. Գուռն երթալով, Պուլ-
կարական խնդիրը բարեկամարար
կարգադրելու միջոցներուն վրայ
պիտի խորհրդակցին:

Թարիք կը յատկաց թէ, Պուլ-
կարիոյ՝ ազատական, պաշտոն-
անդական և ընդդիմադիր կոչուած
երեք կուսակցութեանց անդամ-
ներէն նոր խնամակալութիւն մը
եւ նախարարութիւն մը կ'ազդուե-
լով, օր ըստ օրէ՝ վտանգաւոր
վիճակ մ'ստացող իրաց տաղէա-
պալի կացութեան վերջ պիտի
տրուի:

—Թարիք կը ծանուցանէ թէ
Եղիապետական խնդրոյն նկատ-
մամբ, Անգլիական արտասովոր
պատուիրակ Սըր Տըրմիլնոն Ու-
պֆի և Բ. Գրան միջեւ բացուե-
լիս լանակցութիւնը չկարծուիր
որ յառաջիկայ շաբաթէն առաջ
կարենան սկսիլ:

—Ազարապետութիւնն երէկ
պայմանագիր մը կնքեց «Մալո-
զէր» կոչուած նորահնար հրա-
ցանին արտօնատիրոջ հետ՝ հինգ
հարիւր հազար հրացան մատա-
կարարելու համար:

Նախարարաց խորհուրդն այս
մասին հարկ եղած դրամն հայ-
թայթելու միջոցներուն վրայ
խորհրդակցելով, իւր տեղեկա-
ցիրը մատուցեր է Վեհ. Սուլ-
թանին:

—Պուլիարական պատուիրակ-
ներն երէկ կայսերական պալատն
երթալով, իրենց մեծարանքներն
մատուցեր են առ ոտս դաճոյից
Վեհ. Սուլթանին:

Ն. Կ. Վեհափառութիւնն սի-
րալիք ընդունելութիւն մ'ըրեր
է նոցա:

—Առեւտրական դաշնագրոց
նորոգման խնդիրն ուսումնասի-
րող յանձնախումբն Արտաքին
գործոց նախարարութեան պաշ-
տօնատան մէջ երէկ վերստին
գումարեցաւ ընդ նախագահու-
թեամբ Հանքաց և անտառաց
վերատեսուի Գուլումէեան Պետ-
րոս էֆէնտի:

—Պաղտատի կուսակալ Մուս-
թաֆա Ասըմ փաշա երէկ մայ-
րաքաղաքէս մեկնեցաւ յիւր
պաշտօնատեղին:

—Ներքին գործոց նախարա-
րութիւնը, Պետական խորհրդոյ
որոշմամբ, ծանուցեր է գաւա-
ռական իշխանութեանց, թէ այ-
սուհետեւ առանց Կայսերական
իրաւէի, ոչ մէկ պաշտօնատար
լանտարիւր և դատաւարներ են-
թարկուի:

—Լէվանդ. Հէրալտ կը ծանու-
ցանէ, թէ Գարատաղի իշխանու-
թիւնն, որ այս օրերս սկսած է
նորահնար հրադէններ դնել,
նախկին Հէնրի Մարթինի հրա-
ցանները Հէրալտի Ժողովրդեան
պիտի ցրուէ եղեր, զոր ծածուկ
պատուիրակներու ձեռամբ յա-
պտամբութիւն պիտի զրդուէ ե-
ղեր, եթէ երբէր Ռուսիոյ և Ա-
ւստրիոյ միջեւ պատերազմ ծա-
ղի:

Նոյն լրագիրը կը յարէ թէ
Գարատաղի զինուորական պառ-

րատութիւնը ուղղակի Աւստ-
րիոյ դէմ ուղղեալ են:

—Առողջապահական խորհուր-
դը պաշտօնական ազգով մը կը
ծանուցանէ թէ, քոլերան ամ-
բողջապէս անհետացած լինելով,
Աերպիոյ, Պուլիարիոյ, Գարատա-
ղի և Պանիոյ սահմանադրութեն-
քէն եկող ուղեւորաց վրայ դըր-
ուած քարանձինան վերցեր է:

—Կօլուա լրագիրը կը գրէ թէ
Ռուսական կառավարութեան
գործակալը Փարիզի գրամատանց
հետ լանակցութեան մտեր են
180 միլիոն ռուպլի փոխառու-
թիւն մը կնքելու համար: Սոյն
լանակցութիւնը որ սակարանի
տաղնապին պատճառաւ առժա-
մայէս դադարած էին, այս շաբ-
թու վերստին ձեռք առնուե-
ր են:

—Աղլասի լրագիրը կը ծա-
նուցանեն թէ Յրանսայի պատե-
րալական գործոց նախարար
Պուլանթէ զօրավարը վերջին օ-
րերս ծաղուալ կերպարանօք մի-
ջեւ Արեւելեան սահմանադրութիւնը
պարտեր է Վէրտիւնի կողմէ:

—Աղլաս-Լօրէնի կուսակալ
Հօհէնթօհէ իշխանը որ վերջին օ-
րերս Գերմանիոյ Կայսեր ներկա-
յացաւ մի քանի անգամ ի Պէր-
լին, Փարիզ կ'ապասուի:

Փարիզի Գերմանական դես-
պան Միսթիք կոմսը որ իւր ըն-
տանեաց քով պիտի երթար ի
Քան, իւր ուղեւորութիւնը յի-
տաձգեր է իշխանն ընդունելու
համար:

Գիւլանադիտական ակմբոց մէջ
կը կարծուի թէ Հօհէնթօհէ իշխա-
նը խաղաղական պաշտօնով մը
կերթայ ի Փարիզ:

—Բումանիայէն հասած վեր-
ջին տեղեկութիւնը կը հաստա-
տեն Նայթ-Յիւսէ Բրէսէ լրագրին
հրատարակութիւնը, Պուլիար
գաղթական սպայներու մեքե-
նայութեանց մասին: Ստուգուած
է որ ի Տօպրուճա բնակող Պուլ-
կարաց մէջ ուսանալիական մեծ
յուզում մը կայ ընդդէմ Բու-
մանիոյ և Պուլիարիոյ Օտար գըր-
գուիչք և գաղթական սպայներ
ժամանակէ մ'ի վեր կը ջանային
սոյն Բումանական նահանգին
Պուլիար բնակիչները համոզել
թէ Ռուսիա Տօպրուճայի վերս-
տին Պուլիարաց տրուելուն կողմն
է, և թէ Պուլիարը պարտաւոր
են աշխատիլ խնամակալութեան
տաղալման որ իշխանապետու-
թեան ընդարձակման մասին
Ռուսիոյ խորհրդոց կը հակառա-
կի:

—Երէկ գրած էինք թէ Պուլ-
կարական լանակցութիւնը յա-
տուկ յանձնախմբի մը միջոցաւ
սկսան կատարուիլ ի Բ. Գուռն:

Սոյն լանակցութեան ներկոյ
էին Պ. Զանգօֆ և Պ. Վուլքովիչ:
Իսկ Սօպրանիէի 3 պատուիրակնե-
րը որք Բ. Գուռն գնացած էին, մօ-
տակոյ սենեկի մը մէջ մնացին ա-
ռանց վիճաբանութեան մասնակ-
ցելու:

Պ. Զանգօֆ հաստատուեր է
թէ Պուլիարիոյ մէջ 3 կուսակ-
ցութիւնը կան որք են:

1. Արմատական կամ խնա-
մակալութեան կուսակցութիւնը
որոյ պետն է Պ. Ստանպուլօֆ:

2. Ազատական կուսակցու-
թիւնը որոյ պետն է Պ. Քարա-
վէլօֆ:

3. Զաւաւոր ազատական կու-
սակցութիւնը որոյ պետն է Պ.
Զանգօֆ:

Պ. Վուլքովիչ զուր տեղը ջա-
նացեր է հաստատուել թէ չոր-
րոր կուսակցութիւն մը եւս
կայ, այն է պաշտօնադականաց
կուսակցութիւնը որուն կը վե-
րաբերին ինքը, Պ. Կրէքօֆ,
Ստօյիլօֆ և Նաշէվիչ:

Պ. Զանգօֆ պատասխաներ
է թէ սոյն կուսակցութիւնը այլ
ևս գոյութիւն չունի. ըստ որում
իւր բոլոր կուսակիցք Զանգօֆ-
եան ընդդիմադիր կուսակցու-
թեան յարած և իւր և պետերը
կամ անդամները արմատական
կուսակցութեան հետ միացած
են:

Պ. Զանգօֆի եղբակցու-
թիւնը ընդունուելով, երկու կու-
սակցութիւնը հրաւիրուեր են
ատենագրութիւնն ստորագրե-
լու:

Պ. Վուլքովիչ կուսակցու-
թեան պետերուն վրայ ինչ ինչ
գիտողութեամբ ստորագրեր է
ատենագրութիւնը:

—Վիէնայէն հասած տեղե-
կութիւնը կը ծանուցանեն թէ
Պետարպիոյ և հարաւային Ռու-
սիոյ մէջ զինուորական շարժ-
մունք ի գործ կը դրուին:

—Նախընթաց իրիկուն փա-
ռաւոր կոչուեր մը տրուեցաւ
Երկրորդի պալատան մէջ ի պա-
տիւ Ռուսական դեսպանին և
տիկին տը Նէլիտօֆի:

Կայսրորդի, Մեծ-Եղար-
քոսը, արտաքին գործոց նախա-
րարը, դեսպանական խորհրդա-
կան Պ. Օնու և առաջին թարգ-
ման Պ. Իվանօֆ, նոյնպէս և Պա-
լատան բարձրատիճան անձինք
ներկայ գտնուեցան սոյն կոչուե-
րին:

Տիկին Նէլիտօֆ և իւր քոյրը
Հիլքօֆ իշխանուհին Եղիապետ
ուղեւորեցան, ուսկից Երուսա-
ղէմ պիտի երթան:

Բաղմաթիւ դեսպանը իրենց
ընտանեաց հետ չոգեհաւ գացին
ողջերթ մաղթելու համար:

Մեծ-Եղարքոսին կողմէ Վե-
քիլ էֆէնտի և արտաքին գոր-
ծոց նախարարին կողմէ Միքայէլ
էֆէնտի մինչև չոգեհաւ գացին:

—Փիլիպէէն հետեւեալ հե-
տաքրքրաշարժ լուրերը կը հա-
ղորդեն Մօնիթօրի փետրվար 6
թուով:

«Քանի մը օր առաջ գաղտնի
գումարում մը տեղի ունեցաւ
Անտօնօֆ անուն անձի մը տունը
որ փաստաբանութիւն կրնէ փի-
լիպէի մէջ: Փիլիպէի պահապան
զօրաց հրամանատար Սալօֆ հա-
րիւրապետը, բաղմաթիւ սաղյո-
ներ ինչպէս նաեւ քաղաքային
նշանաւոր անձինք որք սօրաճի-
ներու կուսակցութեան կը վե-
րաբերին, ներկայ էին:

«Երկար վիճաբանութենէ վեր-

Ջը որոշեցին «Հայրենեաց աղա-
տութեան և անկախութեան վաստ
թշնամիները անձամբ պահել» :
Խնդրելը Պ. Չանթոֆի և Պէնտե-
րէֆ Հարիւրապետի վրայ էր :

« Յետոյ ներկայ գտնուողնե-
րուն օգնութիւնը խնդրուեցաւ :
10 չափ անձինք ոտք ելնելով
որոշուեցաւ վիճակաւ ընտրել
այն երեք անձինքը որք պիտի
ստանան ինչ որ պաշտօնը :

« Առաջին վիճակը փոխելի
պահանջան զօրքերէն Բատիէֆ
Հարիւրապետին ելաւ , սա յայ-
տարարեց թէ ուրախութեամբ
կընդունի Պ. Բրէշ երթալ Պէն-
տէրէֆ Հարիւրապետը դանկտ
Համար : Եւ կը կարծեմ թէ ար-
դէն ճամբայ ելած է , վասն զի
Հետեւեալ օր 5000 ֆրանք վը-
ճարուեր է իրբեւ երթեալու-
թեան ծախք :

« Դարձեալ փոխելի պահանջ
զօրքերէն Եանաքիէֆ Հարիւրա-
պետին և որիչ քաղաքային անձի
մը վիճակեցաւ Պ. Չանթոֆի եր-
թալ գտնել : Եանաքիէֆ Հարիւ-
րապետը 200 Օսմանեան ոսկի
ընդունեցաւ իւրեւ ճամբու ծախք
և Հետեւեալ օր մեկնեցաւ : Իւր
ընկերը իրմէ նուազ զբաւ ստա-
ցաւ » :

— Պ. թօմաս Գօքս և Սօն , Իստ-
լիոյ գահաժառանգ իշխանին և Պա-
ղեստին ու զեւորութեան համար հարկ
եղած կարգադրութիւնն ընելու մա-
սին հրահանգներ ընդունելու են : Պ.
Գօքս անձամբ պիտի հսկէ սոյն ու-
ղեւորութեան և իշխանին պիտի
ուղեկցի Նարբիլէն և Պաղեստին ու-
ղեւորութեան առաջին մասը Եա-
ֆայէն յերուսաղէմ կողքով պիտի
ըլլայ :

— Դապի Մուխթար փաշա փետր-
օին իրիկունը կոչուեց մը տուեր է

որում ներկայ գտնուելու են Հիւ-
սէյին փաշա և Հասան փաշա իշ-
խանայիւր , նախարարք , Կրէնֆիշ
զօրավարը և այլ բարձրաստիճան
անձինք :

Փետր . 3 ի իրիկունն ալ կոչուեց
մը տուեր է , որուն ներկայ գտնուե-
ցան Գոսիլիէի բոլոր հիւպատոսք ,
Սիէֆիւնարն զօրավարը և ուրիշ ա-
ստիճանաւոր անձինք :

Փետր . 4 ի իրիկունն ալ կոչուեց
մը տուեր է ի պատիւ Իպրահիմ
փաշայի , Օսման փաշայի , Մանսուր
փաշայի , Շէրիֆ փաշայի , Բիսա
փաշայի և այլոց :

Չորրորդ և մեծ ճաշ մը պիտի
տայ նաեւ Մուխթար փաշա տեղա-
ցի երեւելեաց :

— Բ. Դուռը Սէֆիլիէի ծրագիրը
մերժած լինելով , երաշխաւորու-
թեան անբաւարարութեան պատ-
ճառաւ , Պ. Սէֆիլիէի և Ալիթ Ան-
զլիւյ մէջ ելմտական նոր խումբ մը
կազմելու են ամեն երաշխաւորու-
թեամբ , որք Իզմիլէն էնկիւրիւ և
Տիարաքիլի երկաթուղի մը շինելու
արտօնութիւն կը խնդրեն վերստին :

— Վանայ կուսակալ Համիտ փա-
շա մեռեր է :

— Պետական կեղծ արժեւորներ
շինելուն համար տանեւ շինողամեայ
բանտարկութեան դատաւարտեալ
Մագսուտ անուն անձը Կեղրոնական
բանտը տարուելու ատեն փախեր և
անյայտ եղեր է :

— Եանաքիէի գաւառին արքունի
կալուածոց վերադառնալ Հարէնց Կա-
րապետ Էֆէնդի Սանիէի աստի-
ճան շնորհեցաւ :

— Յունաց նորընտիր Պատրիարքը
մայրաքաղաք հրաւիրելու պաշտօն
ունեցող պատուիրակը տակաւին այ-
սօր պիտի մեկնին մայրաքաղաքէն
յիւզրիմաւապօլիս :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Ինչպէս երէկ դատեցինք ,
Խառն Ժողովը յարտաւիրեց նիստ
հրաւիրուած է այսօր ի Պատրի-
արքարան կարեւոր խնդրոց մը
վրայ խորհրդակցելու համար :

Սոյն խորհրդակցութեան հը-
րաւիրուած են նաեւ մայրաքա-
ղաքիս եկեղեցեաց քարոզիչը ,
անպաշտօն եպիսկոպոսունք և
վարդապետը , Ազգ . Ժողովոյ
Մայր Դիւանը , Ատենապետաց
դիւանը , նախորդ վարչութեանց
անդամք և մի քանի կարեւոր
անձինք :

Դեր . Խորէն Նար-Պէյ Սըրա-
զան կաթողիկոսական Յանձնա-
Ժողովոյ անդամակցութեան հը-
րաժարելու է :

Վանայ Պատրիարքարան հասած
հեռագիր մը ծանուցանելով թէ տե-
ղական կառավարութիւնը վարժա-
պետներէն « թէմաթիւ » ի տուրք
պահանջել սկսեր է , կը խնդրէ որ
այս մասին հարկ եղած միջնորդու-
թիւնն լինի առ Բ . Դուռն :

Սըրվանտ Մեծ . Կարապետ է-
ֆէնտիլի ընդ աղետաբալ օրիորդ
Սօֆի Մագսուտեանի նշանադրու-
թիւնը պիտի կատարուի այսօր ի
Պատրիարքարանի :

Պատկազրութեան հանդէսն ալ
յառաջիկայ երկուշաբթի օր տեղի
պիտի ունենայ :

Ինչպէս երէկ , նոյնպէս այսօր

լաղմամբ իւր ընթերցողաց խնդրա-
նօք կ'առիպուինք վերստին որ-
պազրել « Հայրապետան կրօնաւոր »
ի 18րդ ֆօրման ալ որ նոյնպէս
սխալ տպուած էր :

Կը խնդրեմք մեր հեռաւոր և
մերձաւոր այն ազնիւ բաժանորդնե-
րէն որք հաշիւ ունին լրագրոյս հետ
որպէս զի բարեհաճին փութով կար-
գադրել իրենց հաշիւը , եթէ կու-
զեն կանոնաւորապէս թերթ ստա-
նալ :

Դ Ր Ա Մ Ա Կ Ա Ն

ՕՍՄ . ԳՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երկուց փոք 14 31
Այս առաւօտ լրացուեցաւ . . . 14 24

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱՌԻԼԻՅԷ

Այս առաւօտ 39 25

ԲԱՅՆՏՈՒՄՔ

Թրամուլ ֆր . 280
Բումիլի երկաթուղի 31 75

ԸՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի 400
20 ֆրանքնոց 87 28
Անգլիական ոսկի 110 26
Բօլ Իմբլիալ 90 20
Քրիսթի 51 20
Բուսլի Թիլիալ քաւ 9 86
» արծաթ 80 20
Ֆիօրին — —
Մէճիտ արծ . (տարբ .) 407 4
Վեյնոց 102
Հինոց 102
Մէթալիք 98 30
Քաւարդ 106 30
Մանր մէճիտ 104 30
Թաւիլի 49 40

գաղափարներ իմանալէ վերջ . հիմա քեզ կը ներեմ ,
զի մարտիրոսութեան թաղը կը դնես իմ գլուխ . . .
ա՛հ թերեւս այն օրը չատ հեռի չէ որ դու ալ փայ-
տակոյտին վրայ ինձ միանալու պիտի գաս : Այն
ատեն թող Աստուած բոլոր ոճիրներէդ զղջալ ներ-
շնչէ քեզ , ա՛յն թող ներէ ինչպէս որ ես քեզ կը
ներեմ այս միջոցիս :

Դժնգակ վճիռը հետեւեալ օրը գործադրուե-
ցաւ այս վերջին սոսկալի ոճիրէն ի վեր , որով կրօ-
նաւորին չարութիւնները վերջին ծայրը կը հա-
նէին : Անաթօլ նոյն արիւնհակ ժամանակի ամենէ
անձանձիւր գործակատարներէն մին եղաւ :

Իր բոլոր սոսկալի ոճիրներու մէջ պիտի չհետե-
ւինք անոր , վասն զի արդէն սոսկումով մ'է որ ող-
բալի պատմութեան գիշարադարար ճշմարիտ դէպ-
քերը յայտնելու ստիպուեցանք . փութանք ուրեմն
անոր եղեւական վախճանին հասնելու ուր իր աս-
պարէզը կը փակուի :

Սիւզանը մէկու մը չէր երեւար , և ճիշդ յղու-
թեան վերջին օրերն էր երբ Անաթօլ այդ լնու-
թիւնները կ'ըստանար . յղութեան ա՛յն ժամանակը
ուր կ'ինէր գիմանալու խիստ զօրութիւն կունենան ,
նոյն խիւ ամենէն սաստիկ պատահարներու դէմ :

Հազար անգամ մեռած պէտք էին լինել բոլոր
ա՛յն հարուածներու առջեւ որով իր կեանքը չընա-
պատած էր : Սիւզան այն ատենէ ի վեր Անաթօլի
համար սէր չունէր , սակայն իր ծնանելիք որդւոյն
հօրը վրայ տակաւին կը դիմար , Կրօնահին իր ապա-

թեւ Անաթօլ վհատած երեւցաւ պահ մը , սա-
կայն գարձեալ այս վայրենի դադանին վրայ կա-
տաղութիւն մը տիրեց . մոկողին սուրի վրայ կանգ-
նելով սենեկին մէջ կրակ կտրեցաւ , անիծեց բոլոր
աշխարհը , իր հայրը , ընտանիքը պիտի հայհո-
յանքներ ու սոսկալի նախատինքներ բերնէն ժայթ-
քելով դէպ ի երկինք :

Սիւզան ծուր գնելով եւ անդադին կաղթէր
նոյն ատեն . սակայն երկինք խուլ մնաց թշուառ
աղջկան դանդաղանքուն առջեւ : Քաւութիւնը
պէտք էր կատարեալ ըլլալ . . .

Անաթօլ կատաղութն կնոջը վրայ յարձակեցաւ ,
ստիպեց որ ոտքի վրայ ելնէ եթէ սպաննուիլ չէր
ուզեր :

— Ինչո՞ւ համար կ'աղթեմ , ըսաւ Անաթօլ իր
կնոջը , ինչի՞ կը ծառայեն այս նազանք : Եթէ կայ
Աստուած մը , կը կարծեմ միթէ որ նա մեր վրայ
խորհի , եկո՞ւր և երեսն թո՞ւք անցեալի մը հա-
մար , յորում դու ալ ինձի չափ մեղապարտ եղար :
Միթէ դու ալ ինձի նման չուրացար հաւատքդ , և
կը մոռնես վայրկեան մը որ ես տանս մէջ պիտի
տառապիմ . յեղափոխութեամբ , ուխտադանդու-
թեամբ և անիծիւք : Լաւ ուրեմն , եթէ ես սատա-
նոյ մ'եմ սաղայէլէն աւելի պիտի ըլլամ , եթէ ան-
դունդի մը մէջ գահավիժիմ , դու ալ հոն ինձ հետ
պիտի միանաս : Ա՛հ , անիծեալ ըլլանք միասին :

— Ո՛հ , Անաթօլ այսպէս մի՛ հայհոյեր զԱստուած ,
դոչեց տարաբաղդ աղջիկը , եթէ սիրոյս համար չես
ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿՐՕՆԱԻՈՐԸ

ՏՊԱԳՐԱՏՈՒՆ ԵՒ ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ

Մ. Կ. ՍԱՐԸՆԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ ՄԻՐՃԱՆ ՉԱՐՇԸ ԲԻՒՇՏԻ ԷՖԷՆՏԻ ԽԱՆԻ ԿԻՅ

ՀԱՅԵՐԷՆ, ՏԱՃԿԵՐԷՆ, ԳՍԱԴԴԻԵՐԷՆ, ԱՆԳԴԻԵՐԷՆ, ԻՏԱԼԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ, ՀՐԷԻՐԷՆ ԼԵԶՈՒԱՅ.

Գիրք. Տեղորակ. Նամակ. Ազգ. ք. նամակաց հասցեներ. Այցեխառնար. Վաճառականական նմուշք. (Փաթեռ. ա.)
Հարսանեկան նամակներ. Ինչպէս մահադիւրք. Ընկերութեանց վերաբերեալ հաշուեցուցակք. Կանոնադիրք և տոմարիք
վերջիչեալ լեզուներով կը տպագրուին:

Սոյն տպագրատունը որ ութ տարիներէ, ի վեր ամենայն կանոնաւորութեամբ կը շարունակուի, ուր այս անգամ վերջիչեալ բոլոր
լեզուաց տառերը նորոգ պատրաստուած են՝ ըստ առաջնոյն պիտի գոհացնէ իրեն գիտնող յաճախորդները:

Գաւառներէ եկած բոլոր յանձնարարութիւնք ամենայն ճշգրտութեամբ կը կատարուին նոյն իսկ յատուկ թղթատարի ձեռամբ:

Վերջիչեալ լեզուաց թարգմանութեան եւ կանոնաւորութեանը մասին տպագրատունս գիւրդութիւններ պիտի բնծայէ:

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՌՈՐ ԵՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹԻՒՆ

Աշխատասիրեաց
Վահան Ս. Հաղարատեան
Հետեւողութեամբ
Ժ. Տալէմի

Սոյն գաւառներէ, որ հանրա-
ծանօթ չափազանց կողմէ գնա-
հատուած է, ցարդ հրատարակուած
երկրաչափութեանց վրայ մեծ առա-
ւելութիւն ունի ոչ միայն իւր սահ-
մանաց ճշգրտութեամբ այլ եւ արուես-
տական բառերու ընտրութեամբ:
Կեդրոնատեղին է Պօղոսեան զը-
րատունն Չափազանցըր-եօգուշ թիւ
56:

Գին 8 դահեկան:

ԽԱՌՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ
ՈՒ ՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Գրեց. — Կիրակոս Ս. Ղազանձեան

Կը ծախուի 6 զըշ. ի ամեն հայ
զրաւաճառաց քով:

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՄԵՐ

Հայ վարժիչք և կրթարանք

Ի Կ. Պօլիս

Գրեց. — Յ. ՈՍԿԱՆ

Կը ծախուի ի նպաստ Ազգ. Հի-
ւանդանոցի 5 դահեկան:

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆԱԿԱՐԴԻՆՆՅՈՒՆ

Կ. Պօլիս Բանմար Էօնիս փողոց թիւ 55
ձիւ, դիմ առ դիմ աղբիւրիմ
(Հատ տպագր. 1 օգոստոս 1885)

Վաճառատունս մէջ կը ծախուի
նըպատեղէի վերաբերեալ ամեն
տեսակ ընտիր աղբիւրնք՝ փոքր
թէ մեծ քանակութեամբ, քո-
ւն քոյն և թէ երաշխաւորեալ
վճարման, կիլնիսիկ են:

Մեքա Տեօֆէօն

ԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՅԵՏՈՄՍԻ

Լաւագոյն քաւթօնի
վրայ ամէն լեզուաւ կը
պատրաստուի թիւ 100
հատը 10 դահ. պէտք
ունեցողները պէտք է
գիտեն Գ. Պաղտատեան
տպարան, Յակոբեան խան
13 Կ. Պոլիս.

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

- 70 -

ներեր, ներքէ քու հօրդ սիրոյն համար զոր կա-
ռաւորարան տարին, ներքէ գոնէ քու որդւոյդ հա-
մար զոր արգանդիս մէջ կը կրեմ. որդւոյդ կը լը-
սեմ, Անաթօլ. թո՛ղ այս քաղցը յոյսը քու կատա-
ղութիւնդ մեղմէ. գէշ որդի մի ըլլար եթէ կու-
ղես բարի հայր մ'ըլլալ:

— Դժոխք և անէ՛ծք, միմեաց կրօնաւորը որու
բարկութիւնը յիմարութեան վերջին ծայրը հա-
տած էր. ամբաստանութիւնը, գանդաւոր և յեղա-
փոխական ատեանի դատաւորական խորհուրդներ:
Թո՛ղ ամենքն առջեւս բերեն. հայր ու որդիք,
մահու պիտի դատապարտեմ և դահիճին տապալը
արգարութիւնը պիտի հատուցանէ:

Այս դժոխային խօսքերէ ետք Անաթօլ գուրս
եղաւ կատարածի մը պէս և բաւական ժամեր՝ ա-
ռանց նպատակի և առանց իւր շուրջը գիտելու՝
Փարիզի փողոցներու մէջ թափառելէն ետքը կար-
ծես թե դժնդակ ու անտեսանելի ձեռքէ մը մըլը-
ուած՝ յեղափոխական ատեանի դռան առջեւ հե-
ւալով կայ առաւ:

«Ճակատագիրն զիս հոս ձգեց, գոչեց կրօնաւո-
րը. և դժոխք զայս կը պահանջէ ինէ»։ Յետոյ կա-
ռաւորարանի ներքնասենեակը մտաւ, զոր մարդ
կրնայ իրաւամբ անուանել արգարութեան սրբափայր:

Խուռն բազմութիւն մը ամեն կարգէ՝ այր ու
կին, մեծ ու փոքր՝ հոն ամբաստանեալներու նըս-
տարաններու վրայ շարուած էին, նստարաններ,
զոր եթե զոհարան կոչէ մարդ չսխալիր...

- 71 -

Այս տարաբաղդ զոհերու մէջ՝ որոնք նախապէս
գիտէին իրենց ճակատագիրը և անոր կ'ընդառնէին
քաջասիրտութեամբ ու համբերատար ոգւով՝ մաղե-
րը ճերմկած ակնածելի ծերունի մը կար որ հոն
ներկայ գտնուողներու ուշադրութիւնը գրաւած էր
իր գէմքի ազնուութեան և մանաւանդ այն երկ-
նային համբերատարութեան համար որով կը տա-
ռապէր խորին վիշտով մը. վիշտ, զոր գիւրին էր
վերադրել ուրիշ աւելի դժնդակ դժբաղդութեան
մը քան թէ այն անտանելի տանջանքին որու կ'ըս-
տաւէր նոյն իսկ ակնածելի ծերունին:

Այս մարդը Անաթօլի հայրն էր, իրենց ակնաւոր-
կը իրարու հանդիպեցան. բայց այս անգամ ուխ-
տագրութիւնը կրօնաւորին ակնաւորը անողորմելի էր, իբ-
րեւ վրէժնաւորութեան գրգռուած...:

Դատարանը բացուեցաւ. թէ ի՞նչ սոսկալի ա-
րագութեամբ վճիռներ կը տրուէր՝ յեղափոխու-
թեան պատմութեան տեղեակ անձերու յայտնի է, —
հոն չէին դատեր, այլ կը դատապարտէին այն
թշուառները որոց բոլոր ոճիրը մի միայն ամբաս-
տանուած ըլլալն էր: Կոմս... (չենք ուղեր յայտնել
յարդելի անուն մը, որ զինք հոն բերողին ձեռքը
տիղմի և արեան մէջ թափախուած էր) դատա-
պարտուեցաւ «միաբան հաւանութեամբ»: Բնաւ
ձայն մը չեղաւ ի նպատակ ծերունւոյն և Անաթօլի հօր,
և ո՛վ կրնար հասնել, քանի որ այս դատաւորներու մէջ
հայրասպան մը կար որ միանկամայն դահիճ եղած էր:

— Շնորհակալ եմ, որդեակ իմ, ըսաւ կոմսը իր